

**AKADEMIK LITSEYDA BIOLOGIYA FANINI ZAMONAVIY XALQARO
TA'LIM DASTURLARI ASOSIDA O'QITISH METODIKASINI
TAKOMILLASHTIRISH**

Jizzax davlat pedagogika universiteti

Tolibboyev Mashhura Akmal qizi

Tabiiy fanlar fakulteti Biologiya yo'nalishi

4-bosqich talabasi

Ilmiy rahbar: PhD. B.Abduvohidov

Annotatsiya: Ushbu maqolada akademik litseylarda biologiya fanini o'qitish jarayonini zamonaviy xalqaro ta'lim dasturlari asosida takomillashtirish masalalari yoritilgan. Shuningdek, innovatsion metodlar, interaktiv yondashuvlar va xalqaro tajribalarning ahamiyati tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: Biologiya ta'limi, metodika, xalqaro dasturlar, innovatsiya, STEAM, kompetensiya.

Аннотация: В данной статье рассматриваются вопросы совершенствования преподавания биологии в академических лицеях на основе современных международных образовательных программ. Также анализируется важность инновационных методов, интерактивных подходов и международного опыта.

Ключевые слова: Биологическое образование, методология, международные программы, инновации, STEAM, компетенции.

Annotation: This article discusses the issues of improving the teaching of biology in academic lyceums based on modern international educational programs. It also analyzes the importance of innovative methods, interactive approaches, and international experiences.

Keywords: Biology education, methodology, international programs, innovation, STEAM, competence.

KIRISH

Bugungi kunda ta'lim tizimida tub islohotlar amalga oshirilmoqda. Ayniqsa, akademik litseylar yuqori bilimli va raqobatbardosh yoshlarni tayyorlashda muhim o'rin tutadi. Biologiya fani esa o'quvchilarda nafaqat nazariy bilim, balki amaliy ko'nikmalarni ham shakllantiradi.

Zamonaviy davrda biologiya fanini o'qitish an'anaviy usullar bilan cheklanib qolmasligi kerak. Xalqaro ta'lim dasturlari, masalan, Cambridge, IB (International Baccalaureate) kabi tizimlar biologiya fanini o'qitishda yangi yondashuvlarni taklif etadi. Shu sababli ushbu metodlarni o'rganish va mahalliy ta'lim tizimiga moslashtirish dolzarb masala hisoblanadi.¹

Asosiy qism

Zamonaviy xalqaro ta'lim dasturlarining xususiyatlari

Xalqaro ta'lim dasturlari o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirishga qaratilgan. Bu dasturlarda quyidagi jihatlar muhim hisoblanadi:

Kompetensiyaga asoslangan yondashuv — o'quvchilar faqat bilim emas, balki uni qo'llay olishni ham o'rganadi.

Tadqiqotga asoslangan o'qitish — biologiya fanida tajribalar va ilmiy izlanishlar muhim o'rin tutadi.

Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish — o'quvchilar savol berish va tahlil qilishga o'rgatiladi.

---

¹ Saidaxmedov N.S. Pedagogik mahorat va innovatsiyalar. – Toshkent, 2016.

Fanlararo integratsiya (STEAM) — biologiya boshqa fanlar bilan bog‘liq holda o‘rganiladi.

Masalan, IB dasturida o‘quvchilar biologik muammolarni global nuqtai nazardan tahlil qiladi. Bu esa ularning dunyoqarashini kengaytiradi.

Biologiya fanini o‘qitish metodikasini takomillashtirish yo‘llari

1. Interaktiv metodlardan foydalanish

Biologiya fanini o‘qitishda interaktiv metodlar katta ahamiyatga ega.

Masalan:

“Aqliy hujum”

“Klaster”

“Debat”

“Case study”

Bu metodlar o‘quvchilarni faol ishtirok etishga undaydi.

2. Amaliy va laboratoriya mashg‘ulotlarini kuchaytirish

Biologiya fanini tushunishda tajribalar juda muhim. O‘quvchilar o‘zlari kuzatgan va bajargan ishlarni yaxshiroq eslab qoladi.

Masalan:

mikroskop bilan ishlash

o‘simlik va hujayra tuzilishini o‘rganish

ekologik kuzatuvlar

3. Raqamli texnologiyalardan foydalanish

Zamonaviy ta'limda IT texnologiyalarsiz samarali natijaga erishish qiyin.

Biologiya fanida quyidagilar qo'llanilishi mumkin:

virtual laboratoriyalar

3D modellar

onlayn testlar

Bu usullar darsni qiziqarli qiladi.

4. Xalqaro tajribani moslashtirish

Xalqaro dasturlarni to'liq ko'chirish emas, balki moslashtirish muhim. Har bir mamlakatning o'z ta'lim tizimi bor.

Masalan:

o'quvchilar darajasiga moslash

mahalliy biologik muhitni hisobga olish

milliy qadriyatlarni saqlash

Afzalliklari

Zamonaviy metodikani qo'llash quyidagi natijalarni beradi:

- o'quvchilarning biologiyaga qiziqishi ortadi
- mustaqil fikrlash rivojlanadi
- amaliy ko'nikmalar shakllanadi
- xalqaro darajadagi bilimga ega bo'ladi
- Muammolar va cheklovlar
- Shu bilan birga, ayrim qiyinchiliklar ham mavjud:

- texnik vositalarning yetishmasligi
- o'qituvchilarning tayyorgarlik darajasi
- vaqt va resurslar muammosi
- yangi metodlarga moslashish qiyinligi²

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, akademik litseylarda biologiya fanini zamonaviy xalqaro ta'lim dasturlari asosida o'qitish metodikasini takomillashtirish muhim va zarur jarayondir. Bu orqali o'quvchilarning bilim darajasi, fikrlash qobiliyati va amaliy ko'nikmalari rivojlanadi.

Shu bilan birga, bu jarayonni bosqichma-bosqich amalga oshirish, o'qituvchilarni qayta tayyorlash va zarur sharoitlarni yaratish muhim hisoblanadi. Faqat shundagina ta'lim tizimi haqiqiy sifat o'zgarishiga erishadi.

Shuningdek, xalqaro dasturlar asosida tashkil etilgan biologiya ta'limi jarayonida interfaol metodlar, raqamli ta'lim resurslari va loyihaviy faoliyatlardan foydalanish o'quvchilarning mustaqil ta'lim olish kompetensiyalarini mustahkamlaydi. Bunday yondashuv biologiya fanini o'qitishda nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan integratsiyalashga, fanlararo bog'liqlikni kuchaytirishga hamda o'quvchilarning ekologik madaniyatini shakllantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Peter Drucker. Management: Tasks, Responsibilities, Practices. – New York: Harper & Row, 1973.

---

² Olimov Q.T. Biologiya o'qitish metodikasi. — Toshkent: O'qituvchi nashriyoti, 2005

2. Michael Fullan. The New Meaning of Educational Change. – New York: Teachers College Press, 2007.
3. International Baccalaureate Organization. Biology Guide. – Geneva: IB Publications, 2014.
4. University of Cambridge International Examinations. Cambridge International AS and A Level Biology. – Cambridge, 2019.
5. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining ta’lim sohasiga oid qarorlari va normativ hujjatlari. – Toshkent, 2020–2023.
6. UNESCO. Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives. – Paris, 2017.
7. Olimov Q.T. Biologiya o‘qitish metodikasi. — Toshkent: O‘qituvchi nashriyoti, 2005
8. Jo‘rayev R.X. Ta’lim menejmenti asoslari. – Toshkent: O‘qituvchi, 2018.
9. Saidaxmedov N.S. Pedagogik mahorat va innovatsiyalar. – Toshkent, 2016.
10. Xoliqov A.A. Pedagogika va psixologiya. – Toshkent: Fan, 2019.